

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ІНДИКАТОРІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Суб'єкти аграрного сектора зацікавлені у результативності інноваційного розвитку, тому що вони можуть здобути певні конкурентні переваги — унікальність нового продукту, зниження виробничих витрат, поліпшення якості сільськогосподарської продукції.

Актуалізація постановки проблеми полягає в тому, що методичні засади індикаторів інноваційного розвитку та результативності впровадження інновацій в аграрному секторі не достатньо дослідженні в умовах формування національної інноваційної системи. Основу теоретико-методичних засад індикативної оцінки результативності інноваційного розвитку аграрного сектора становлять індикатори аграрних підприємств.

Інноватизація розвитку аграрного підприємництва є об'єктивним процесом, мотивацією, яка розглядається як підтримувана державою, стимульована ринком та втілювана суб'єктами підприємництва. В класичному контексті наукового дискурсу, об'єктивно-доведеним вважається факт того, що підприємництво та інновації – це єдиний комплекс факторів, без яких ефективність стає проблемою у досягненні високих значень. Тому інноваційний розвиток за характером вважаємо індикатором ефективності, а її рівень – індикатором інноваційності, але в аграрному секторі ще фундаментально діє фактор природно-кліматичних умов, який є переважаючим [2].

Поряд з індикаторами кількості, якості й процесної складової інновацій, а також загальними контурами ефективності господарювання в інноваційному розвитку аграрного сектора, слід обов'язково враховувати динаміку впровадження, характер і обсяги інвестицій. В методичному плані слід розрізняти загальні і часткові індикатори інноваційного розвитку. Загальні є універсальними, а часткові – спеціалізованими. Проте вітчизняна статистика за джерелами інформації і охопленням відповідного ареалу аграрного сектора, є досить обмеженою. Тому індикативна оцінка інноваційного розвитку аграрних підприємств, має здійснюватися абстрактно-логічним методом, із залученням по-можливості максимального спектру результативних показників, дотичних до проблеми інноваційності. Зокрема важливими є показники ресурсозабезпеченості інноваційної діяльності аграрного підприємства в частині: організації виробництва; рівня фінансового забезпечення діяльності; вкладення інвестицій в інновації; інтелектуально-кадрової складової; структури й характеру власності на активи; якості й характеристик технології виробництва продукції. Також необхідно звертати дослідницьку увагу на інноваційну активність аграрних підприємств в частині залучення нових техніки та технологій, нових сортів рослин, порід тварин, засобів захисту рослин як ефекту їх дифузії. Питання індикативної оцінки інноваційного розвитку аграрного сектора є складним у плані набуття можливості емпіричної аналізу. Відсутність необхідної статистичної інформації саме по цій категорії суб'єктів, аналогічно до інших аграрних підприємств, значно звужує предметну сукупність явищ, які піддаються аналізу. Тому розробка й аналіз індикаторів має зосереджуватися на теоретико-методичних аспектах проблеми із залученням загальноекономічних параметрів розвитку аграрного підприємництва. Проблема інноваційності аграрних підприємств у тому чи іншому сенсі втілення ефектів інноваційності у своєму вирішенні є невідворотною. Залучення інновацій, ефективна їх дифузія – вирішальний аспект конкурентоспроможності агробізнесу. Також слід розуміти, що з огляду на вітчизняні реалії розвитку аграрного сектора, сьогодні необхідно здійснити хоча б опосередковану індикативну оцінку рівня його інноваційності. Тому пропонуємо даний аспект проблеми до наукового розв'язання через оцінювання результативних показників діяльності як похідних ефектів рівня інноваційності. Слід обов'язково запровадити систему показників – індикаторів дослідження інноваційного розвитку аграрних підприємств, адже в галузевому вимірі тут безумовно є свої особливості [1].

Дані індикатори наслідують загальний контекст оцінки рівня інноваційності господарювання в аграрному секторі. Так як сьогодні статистика інновацій по аграрній галузі відсутня, дослідники вимушено застосовують методологію абстракцій і зокрема методи припущень для аналізу інноваційного

розвитку. Саме в зазначеному контексті пропонуємо діяти і ми, формуючи методичні положення розробки й аналізу індикаторів інноваційного розвитку аграрних підприємств.

Важливим індикатором інноваційності розвитку аграрних підприємств вважаємо кінцеві результати господарювання у кількісному і якісному вираженні. Тобто набутий ефект господарювання у вигляді урожайності сільськогосподарських культур, продуктивності худоби і птиці, вартості валової продукції, прибутковості. Проте в сучасних умовах аграрні підприємства досягають відповідного ефекту переважно за рахунок удосконалення комбінацій факторів виробництва, власної інноваційної, самовідданої праці та родючої землі.

Висвітленні теоретико-методичні засади є прийнятним для застосовування для індикативної оцінки усіх без виключення суб'єктів аграрного сектору, незалежно від організаційно-правової форми та розміру, але перелік показників, пропонованих статистичною звітністю відповідає за змістовне наповнення аналізу та відіграє важливе значення.

На основі опрацьованих джерел, можна зазначити, що індикатори розвитку підприємств – це по суті система показників, яка сегментована за проявами ефектів (економічні, соціальні, інституційні, аксіологічні) забезпечує актуальну можливість для об'єктивного аналізу окремих факторів, а також змін у певний проміжок часу. В теоретико-методичних засадах, окрім сегменту оцінювання, слід правильно визначитися щодо інформаційних джерел – статистичної звітності, аналіз якої стане базою для індикативної оцінки.

Отже, у даному контексті, вибудовуються методичні засади розвитку інституціонального аналізу індикаторів інноваційного розвитку в аграрному секторі. Згідно з результатами і пропозиціями удосконалень економічні індикатори дозволять виразити у вартісному вимірнику витрати та фінансовий результат від впровадження інновацій в аграрному секторі. Соціальні індикатори відображають вплив інновацій у досліджуваній галузі на стан суспільства (зайнятість). Організаційно-інституційні сприяють аналізу динаміки впровадження інновацій в аграрному секторі. Аксіологічні індикатори допоможуть виробникам зорієнтуватися з точки зору цінності інновації, її можливого впливу на задоволення потреб людини, стосовно принципів і норм, які регулюють взаємодію в освітній, науковій сфері та формують компонент відносин у системі забезпечення конкурентоспроможності підприємницьких формувань.

Список використаних джерел

1. Горбатюк О. В., Шпикуляк О. Г. Розробка індикаторів інноваційного розвитку малих аграрних підприємств. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність. [Лупенко Ю. О., Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. та ін.]; за ред. О. Г. Шпикуляка. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.
2. Шпикуляк О.Г., Малік М.Й. Інституціональний аналіз розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки: методичний аспект / Шпикуляк О.Г., Малік М.Й. // Економіка АПК. - 2019. - № 6 - С. 73
3. Шпикуляк О.Г. Інтелектуальний капітал як інститут економіки знань // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 142-147.
4. Шпикуляк О.Г. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / [Саблук П.Т., Шпикуляк О.Г., Курило Л.І.] – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.
5. Шпикуляк О.Г. Розвиток інститутів інноваційної діяльності в аграрній сфері: теоретичний аспект. // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 131-139.